

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. שפצעה בפניה ואפחתה מכספה.....1
- ב. יצא עבד שאין לו אחות.....2
- ג. מקרב אחיך ממובחר שבאחיך.....3
- ד. אשה שהיא ראויה לבא בקהל פסולה לעדות.....5
- ה. עבד שאינו ראוי לבא בקהל אינו דין שפסול לעדות.....6
- ו. גר כיון דיש לו חיים למטה כשר לעדות.....7
- ז. האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות.....8
- ח. הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו הבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב והאב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן.....10
- ט. מכר האב מכורים עד שימות מכר הבן אין לו ללוקח עד שימות האב.....10
- י. מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב ... קנה לוקח ... קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי 11

דף פח.

א. שפצעה בפניה ואפחתה מכספה

כבר התבאר לעיל דף פז: ובכתובות דף מג. שהחובל¹ בבתו שאינה בוגרת או שחבלו בה אחרים, צער ובושת וריפוי הוא שלה, ואפילו עשו לה סם חריף שמיהרה להתרפאות המותר הוא שלה, שלא זכתה התורה לאב בבתו קמנה שבח נעורים לאביה, אלא מה שפחתה בדמיה כגון נזק, אבל צער ובושת וריפוי לא מצינו שזכתה לו.

ולא כל נזק אלא רק מה שפחתה בדמיה, לפיכך נזק שפחתה בדמיה בשביל החבלה כגון שפצעו בפניה² וישאיר צלקת גם אחרי שתתרפא³, ואילו בא

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ תכר ו

² וכ"ש אם קטע ממנה אבר אחד דמחוסרת אבר שהוא נזק מבורר וידוע יותר. סמ"ע שם ח

³ סמ"ע שם ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

האב לקדשה או למוכרה היה נפחתין דמיה בשביל החבלה⁴ או הוא של אב, ואם אינו פוחתת בדמיה כגון שאין החבלה בפניה או הכל לעצמה.

ושבת יש אומרים⁵ שאם היא סמוכה על שלחן האב הרי הוא של האב, שהרי מעשה ידיה הוא שלו כיון שהיא סמוכה לשולחנו והשבת הוא במקום מעשה ידיה, אך אם אינה סמוכה השבת לעצמה⁶. ויש אומרים⁷ אם חבלו בה אחרים אפילו היא סמוכה על שולחן האב השבת לעצמה, שבכספים שבאו שלא בזכות מעשיב ועל ידי צער אין האב מקפיד לקחתו, אעפ"י שהיא סמוכה על שולחנו, אבל אם חבל בה הוא פטור, אם סמוכה על שולחנו ואם אינה סמוכה על שולחנו אפילו חבל בה הוא חייב ליתן לה גם השבת, מיהו אם יש בשבת מותר על מזונותיה הוי של אב דבכלל שבח נעורים הוא.

אולם יש חולקים בכל הנזכר שכל זה אינו אלא שאחרים יבלו בבתו אך אם האב חבל בבתו והיא סמוכה על שולחנו אינו חייב לה כלום דמסתמא האב שחובל בילדיו אונס יש בדבר, ואף על גב שאדם מועד לעולם הואיל וסמוכין על שולחנו מסתמא מחלה לו.

ב. יצא עבד שאין לו אחוה

העבד מותר⁸ לישא אמו כשהוא עבד ואין צריך לומר בתו ואחותו וכיוצא בהן⁹, שכבר יצא מכלל עכו"ם ואין העריות האסורות על העכו"ם אסורות עליו ולא בא לכלל ישראל כדי שיאסרו עליו עריות האסורות על הגרים.

וכבר התבאר ביבמות דף סב. שגוי שהיה¹⁰ לו בנים בגיותו ונתגייר, ונולדו לו בנים אין לו בכור לנחלה, מכיון שבנים שהיו לו בגיותו מתייחסים אחריו¹¹, לפיכך אין הבא אחריו בגיותו נקרא ראשית אוננו.

⁴ סמ"ע שם ח

⁵ טור בשם הרמב"ם מובא ברמ"א שם והמחבר לא חילק כלל וכתב שהוא של אביה.

⁶ אפילו אביה רוצה ליתן לה מזונות בימי חליה כדי ליקח לעצמו משבתה כדי להיות לו ממנו מותר דמי מזונתיה, לאו כל כמיניה, משא"כ בחבל בה האב דכתב המגיד משנה שם [פ"ד מחובל] בדין י"ט דבכה"ג שבתה לאביה ע"ש ודוק. סמ"ע שם י

⁷ טור בשם הרא"ש מובא ברמ"א שם

⁸ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יד הלכה יז

⁹ נראה מגומגם דאין יותר קורבה מאמו ואחותו ואם בהם הוא מותר כ"ש בשאר עריות ואולי שהוא ט"ס. מעשה רקח שם

¹⁰ שו"ע ונו"כ חו"מ רעז ט

¹¹ כמו שנאמר מלכים ב כ פסוק יב בְּרֹאדָה בְּלֹאדָן בֶּן בְּלֹאדָן מֶלֶךְ בָּבֶל. סמ"ע שם טז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אבל ישראל שהיה לו בן מהשפחה או מהגויה או גו שהיה לו בנים מישראלית¹², הואיל ואינו קרוי בנו, הבא לו אחריו מן הישראלית הוא נקרא ראשית אוננו ונוטל פי שנים.

וכן לענין מצות פריה ורביה¹³ אם היו לו בנים כשהוא עבד, ונשתחרר הוא והם, לא קיים מצוה פריה ורביה¹⁴ עד שיוליד אחר שנשתחרר¹⁵.

ג. מקרב אחיך ממובחר שבאחיך

כבר התבאר במסכת יבמות דף סב: שאין מעמידין¹⁶ מלך מקהל גרים אפילו אחר כמה דורות עד שתהיה אמו מישראל, שנאמר (דברים יז פסוק טו) לא תוכל לתת עליך איש נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא אֶחֱיךָ הוא¹⁷.

ולא למלכות בלבד אלא לכל שררות שבישראל, לא שר צבא לא שר חמשים או שר עשרה, אפילו ממונה על אמת חמים שמחלק ממנה לשדות, ואין צריך לומר דיין או נשיא שלא יהא אלא מישראל, שנאמר שום מִקְרָב אֶחֱיךָ תִּשִּׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ מְשִׁימוֹת שאתה משים לא יהו אלא מקרב אחיך.

ושם דף קב. שלמרות שכל ישראל¹⁸ כשרים לדון ואפילו ממזר, ואפילו כל שלשתן שיושבין בדין הם ממזרים, כשרים.

¹² נתיב"מ שם א

¹³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז א ז

¹⁴ מפרש שם מפני שהעבד אין לו יחוס דדומה לחמור. באה"ג שם ק

¹⁵ עיין אבני מילואים שם ג

¹⁶ רמב"ם הלכות מלכים פרק א הלכה ד

¹⁷ ובהג"מ שם הביא שבס"ה כתב בד"א בשאר שררות אבל במלכות תניא בתוספתא אין מעמידין מלך אלא מן המשיאין לכהונה והטעם שנאמר מקרב אחיך תשים עליך מלך ממובחר שבאחיך ולכך נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה שהחניפו לאגריפס ואמרו לו אחינו אתה במס' סוטה וזה מה שאומרים בפ"ק דב"ב בענין דהורדוס מאן דריש מקרב אחיך תשים עליך מלך חכמים שהרגם מפני שדורשים ממובחרים שבאחיך עכ"ל. וכן עיין רדב"ז שם ובגמרא דרשינן לה משום תשים עליך כל משימות שאתה משים לא יהיו אלא מקרב אחיך ואף על גב דתניא בתוספתא אין מעמידין מלך אלא מן המשיאין לכהונה והטעם שנאמר מקרב אחיך ממובחר שבאחיך והכי משמע נמי פרק החובל מ"מ סמך רבינו על סוגית פרק החולין דאמרינן אם אמו מישראל כשר ומקרב אחיך דריש ליה בספרי מקרב ולא מחוצה לארץ אחיך ולא אחרים והכי משמע נמי מעובדא דאגריפס שאמרו לו כל ישראל אחינו אתה ולא היו כל ישראל מחניפין אותו.

¹⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ ז א יו"ד רסט יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אבל גר פסול לדון שנאמר (דברים יז פסוק טו) שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלהיך בו מקרב אחיך תשים וגו' ריבה הכתוב משימות הרבה, לומר לך כל משימות שאתה משים עליך אפילו דיין בעלמא לא יהא אלא מקרב אחיך. וממזר מקרב אחיך מקרי ולא גר, ואפילו בדיני ממונות פסול¹⁹.

ודוקא²⁰ על ידי כפייה לכוף את ישראל הוא שפסול, דשום תשים על ידי כפייה משמע, כלומר בעניני שררה וכפייה למנות אותו דיין יהיה דוקא מקרב אחיך ולא הגר, אבל אם קבלוהו עליהם הבעלי דינים מעצמם יכול לדון²¹. וי"א²² שאם הסכימו חשובי צבור למנות לגר לדיין לרוב חשיבתו ועוצם חכמתו, הרי זה כקבלוהו עליהם ויכול להיות דיין.

ובקידושין דף עו: התבאר שבמה דברים אמורים שהוא עצמו גר שנתגייר או שהוא מזרע גרים משני צדדין מאביו ואמו²³, אבל אם הוא מזרע ישראל מצד אחד אפילו

¹⁹ לבוש וסמ"ע שם א

²⁰ שו"ע ונו"ב יו"ד רסט יא

²¹ לבוש יו"ד שם וסמ"ע שם ד, וש"ך חו"מ שם א, ועיי"ש בקצוה"ח שכתב שלדעת המרדכי אפשר דאיסור הוא כמו דן מי שאינו גמיר ולא סביר דאפילו קבלוהו לא מהני קבלתו בין טעה ובין לא טעה וכמ"ש הבעל המאור בבבא רביעאה בשיקול הדעת (סנהדרין יב, א בדפי הרי"ף). וכמה פסולים דפסילי אפילו בקבלה, וכן בזה אסרה התורה לדון לפני גר שאינו אחיו

²² אורים שם ג מהכנה"ג וראיה משמעה ואבטליון שלפי דעת הרמב"ם בהקדמתו לספר מדע היו גרים נמורים, זה נשיא וזה אב"ד, ומוזה העלה דהצבור קבלוהו עליהם לרוב חשיבותם, ובקבלוהו עליהם מותר, ע"ש שהאריך, ולפי דבריו צ"ל אם קבלוהו חשובי העדה אף על פי שאין רוב הצבור מסכימים הוי כקבלוהו עליהם ויכול לדון, וכתב בתומים לפקפק בזה וז"ל "אלא שאני חוכך דכי מהני קבלוהו עליו בדיני ממונות, דהרי יכול להפקיר ממונו וליתנו למי שרוצה אבל בדיני נפשות שאין רשות ביד אדם לומר הרגוני וא"כ פשיטא דלא שייך ביה קבלה, וכל מיבז של ב"ד הגדול בירושלים לדון דיני נפשות דין זקן ממרא ודכותיה, ודיני ממונות לא היו דנין ממש כלל, וא"כ עדיין הקושיא איך יהיה מקהל גרים ראשי סנהדרין. ולכן צריך לומר או דמלך שאני כיון דרשות ביד מלך להמית ולהרוג לתקון המדינה כמש"כ הרמב"ם בהל' רוצח (פ"ב ה"ד), ע"ש, אף הוא אם רואה אדם גדול בתורה ומדע יכול למנותו לראש לדון אפי' דיני נפשות כי אתו דבר חוק ומשפט, וכן אמרו (סנהדרין ה א) דריש גלותא יכול ליתן רשות אפילו למאן דלא גמיר וסביר כולי האי, והכל מטעם חוק המלך כמש"כ הריב"ש (סימן רעא), וא"כ שמעיה ואבטליון נתמנו מפי מלך כי בימיהם היה מלכי חשמונאים הכשרים ויכולים לדון בכפיה כי יד המלך היה עמם, או שנאמר כי באמת אילו היה בא דיני נפשות לא היו דנים ולא נתמנו לכך, רק למקבלי שמועה ובירור הלכה בתורה שבע"פ לעוצם חכמתם ובינתם ויראתם הקודמת ובזו היו נשיאים ואב"ד, ולא לדון דיני נפשות, וצ"ע.

²³ ואפילו זרע זרען דגרים אסור בכל שימות, וכך כתב הרמב"ם בפ"ק דהלכות מלכים [ה"ד] ע"ש. סמ"ע שם א ועיין בית הלל יו"ד שם וז"ל וקשה לפי זה דוד המלך שבא מן אביו מישראל אבל לא מאמו מישראל שהיה מן רות זרע זרעה, ואם כן איך היה דוד מלך, הלא צריך שיהא דוקא אביו ואמו מישראל. ובספר באר שבע [סוטה מא: ד"ה נתחייבו] הקשה מן רחבעם בן שלמה שהיה מן נעמה העמונית, אם כן היתה אמו ממש מן העמוני ואיך היה מלך, והניח בצ"ע. ואחר כך מצאתי בכסף משנה שם שתירץ דאם אביו לחוד הוא מישראל מותר להיות מלך, ואף על גב דכתבו התוספות אביו ואמו, לאו דוקא, רק החילוק הוא דבשאר דינים אמו לחוד מהני, אבל לענין מלך צריך דוקא אביו ואמו, אבל באמת אם אביו בלחוד הוא מישראל [גם כן סני] לכן היה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אינו מזרע ישראל אלא מצד אמו²⁴, כשר בדיני ממונות²⁵ אפילו על ידי כפייה, שמקרב ישראל הוא, ואפילו שלשתם גרים שאמותיהם מישראל כשרים.

גר לדון²⁶ את הגר חבירו כשר, דדרשינן עליך כלומר על ישראל הוא שצריך להיות מקרב ישראל, אבל על הגר יכול להיות דין אפילו גר גמור שאינו כלל מישראל לא מאביו ולא מאמו ואפילו על ידי כפייה²⁷. אבל אינו יכול לדון את מי שאמו מישראל וכל שכן מי שאביו מישראל²⁸.

ולדין חליצה²⁹ גר פסול אפילו אמו מישראל ואפילו לחליצת גרים, דכתיב (דברים כה פסוק י) וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חָלוּץ הַנֶּעַל ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל, ובישראל אביו ואמו מישראל משמע. וי"א³⁰ שאם אביו מישראל כשר. ולכו"ע אם סבו או סבתו גרים אין לחוש³¹.

ד. אשה שהיא ראויה לבא בקהל פסולה לעדות

נאמר³² בפרשת שופטים (דברים יט פסוק יז) וְעִמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים בְּעֵדִים הַכְּתוּב מִדְּבַר³³, וכתוב אנשים משמע אבל לא נשים, ונאמר גם כן (שם

רחבעם מותר להיות מלך. ובוזה מיושב גם כן קושיותי מן דוד לפי דברי מה"ר פלק בסמ"ע בשם הרמב"ם דאפילו זרע זרעה של גרים הוא פסול למלך וק"ל. ועיי"ש שדעת רש"י דלא כהרמב"ם, דזרע זרעו של גר כשר למלכות, לכן דוקא גר בעצמו אף שהורתו ולידתו בקדושה הוא פסול למלכות, אבל זרעו כשר למלכות אם אמו גיורת והורתו ולידתו היתה בקדושה אזי הולד כשר למלכות ועיין ח"י רע"א חו"מ שם שהביא נמי שדעת תוס' שהורתו ולידתו בקדושה כשר לדיני ממונות.

²⁴ יש הבדל דבאמו מישראל אפילו בא עליה בגיורתו והולידה לזה, ישראל מקרי כיון דאמו ישראלית, אבל ישראל שבא על גיורת והולידה בן, אף על פי שנתגיירה אח"כ היא ובנה מ"מ הולד כמותה והרי הוא גר נמור דלא מתייחס כלל אחר אביו, כנה"ג אורים שם ג מהגב"י אות א.

²⁵ ועיין בתשובות חיים שאל סוף ח"א סי' ק"א אות ג' שגם לדיני נפשות כשר ואפילו להיות נשיא (דנשיא הוא ראש הסנהדרין) והביא בן מכנה"ג ובספר דינא דחיי להרב כנה"ג בעשין צ"מ דף קי"ד דכדין המלך כך דין הדיין ומה מלך כל שאמו מישראל או אביו אעפ"י שא' מהן גר כשר למלכות אף בדיין בן ומסתמא בכל דין איירי בין בד"נ עכ"ל. ודלא ככס"מ דס"ל דפסול לדיני נפשות. ועיין ובנודע ביהודה קמא חלק חו"מ סי' א'

²⁶ בספר קצוה"ח תמה, האיך משכחת גר דן חבירו דבר תורה, הא מן התורה סמוכין בעינן וכו'. ולא קשה מידי, דהא אפילו ממונה על אמת המים אסור מדאורייתא [עיין רמב"ם פ"א ממלכים ה"ד], וכיון דדן מדרבנן הוי ליה כהתמנות ואסור בישראל מדאורייתא, ולגר מותר, דהתמנות לגר אין אסור רק על ישראל ולא על גר חבירו. נתיבות ביאורים שם

²⁷ סמ"ע שם ד דלא כמרדכי שהתיר רק בלא כפייה ועיין בקצוה"ח שם שהצדיק דברי המרדכי

²⁸ אורים שם ב

²⁹ שו"ע ונו"כ יו"ד שם ואבהע"ז קסט ב

³⁰ רמ"א אבהע"ז שם מהמור והסמ"ג

³¹ באר היטב סדר החליצה ה

³² שו"ע ונו"כ לה יד

³³ לבוש שם וסמ"ע עה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

פסוק טו) על פי שני עדים או על פי שלשה עדים וגו', ושנים לשון זכר הוא³⁴, ומשמע שנים אנשים ולא שתי נקבות, לפיכך אמרו ז"ל שהאשה פסולה לעדות, וכל זה מדין תורה, לפיכך פסולה אפילו במקום שאין שם אנשים בשרים שיעידו³⁵.

אבל יש אומרים³⁶ שתקנת קדמונים הוא דבמקום שאין אנשים רגילין להיות כגון בבית הכנסת של נשים³⁷ כלומר עזרת נשים³⁸, או בשאר דבר של אקראי שאשה רגילה לדקדק עליו ולא איש, כגון אשה שאומרת בגדים אלה לבשה אשה פלונית והן שלה, שזה אין דרך לאנשים לדקדק עליו, לפיכך נשים נאמנות.

ויש מי שכתב עוד שאפילו אשה יחידה³⁹ נאמנת בענין הכאות ובזיונות או שאר קטטות ומסירות⁴⁰, לפי שאין יכולין להזמין בכל פעם עדים כשרים לזה, וגם אין פנאי להזמין, לפיכך האמינוה משום תקון העולם, שלא ילך כל אחד בשרירות לבו לעשות מה שירצה ויאמר שכנגדי לא ימצא עדים כשרים עלי, והוא שהתובע טוען ברי. אבל אם טוען שמא⁴¹ ותובע אותו מכח עדות אלו העדים. עדותם פסולה.

ה. עבד שאינו ראוי לבא בקהל אינו דין שפסול לעדות

³⁴ רמב"ם וכתב הכ"מ שאינו יודע למה הניח לכתוב ראה זו שהרא"י שהביא אינה נוחה לו שכל התור' בל' זכר נאמרה. באה"ג ד

³⁵ כתב הטור [תח סעיף ב'] בשם הרמב"ם [פ"ה מנזקי ממון הי"ג] אהא דאמרו [ב"ק י"ד ע"ב] דאין הניזקין משתלמים אלא בעדות כשרה, דבאו ללמדנו בזה, שלא תימא הואיל ואין מצוי באורוות הסוסים ובגדרות הצאן אלא העבדים והרועים וכיוצא בהן, אם העידו ששור זה נגחו או הויק לאדם שומעין להן, קמ"ל כו', ע"ש. ולא כתבו שם לא הטור ולא המחבר ולא מור"ם דמכח תקנה שומעין לעדותן כמו שכתבו כאן. וצ"ל דשאני נזקין דשביחי, וכן כתב בתרומת הדשן סימן שנג"ו. סמ"ע שם ל. פירוש במילתא דשביחי לא עשו תקנה זו, כי כל איש עושה עול ישכיר גוים ופסולים להעיד שחבירו הויקו ולא שבקית חיים לכשרים, כ"כ תרוה"ד סי' שנג"ו, ע"ש. אורים כג

³⁶ רמ"א שם

³⁷ ומהרש"ל [יש"ש ב"ק פ"א סי' מ"א] פסק, דוקא שלא החזיק ג' שנים, אבל החזיק ג' שנים תו לא מפקעין מיניה בעדות נשים, ולעולם עד אחד באנשים מהימן יותר מב' נשים

³⁸ עיין פ"ת שם י

³⁹ וכעין זה מצינו קידושין עג: ובשו"ע רעז יב שאמרו חז"ל שחיה כלומר מילדת נאמנת מיד אחר שנולד לומר זה יצא ראשונה, ומשיצא מתחת ידה שוב אינה נאמנת. וכן אם יצאה וחזרה אינה נאמנת. ולא מדין תורה אלא דהימנוה רבנן לפי שעל הרוב אי אפשר בענין אחר.

⁴⁰ עיין בתשובת כנסת יחזקאל סימן פ"ג שהאריך לפרש דברי הרמ"א בזה. ודעתו דהתקנה לא היתה רק היכא שגוף המעשה ידוע ע"י קלא דלא פסיק, או באין מכחישינן שבודאי היה כאן הכאה וקמטה ומלשינות, ועדותם של אלו הוא רק לברר הדבר איך היה, שהוא רק גילוי מילתא בעלמא. אבל אם גוף המעשה אין ידוע רק על פיהם, וזה מכחיש לגמרי, בודאי דאין נאמנים, ע"ש. ושם הביא עוד דברי מהרש"ל דאף לפי התקנה, מ"מ באם היה העד אחד שונא אינו נאמן, והוא ז"ל הביא ראיה לדבריו. ע"ש עוד בסוף סימן פ"ט מזה. פ"ת שם יא

⁴¹ סמ"ע שם לא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

גוי ועבד⁴² פסולים לעדות⁴³, גוי מדכתיב (שם פסוק יח) שֶׁקֶר עֲנָה בְּאָחִיו שמע מינה שלגבי עדות אחיו בעיניו וגוי לאו אחיו הוא, ואפילו גוים המוחזקים שאינם משקרים, מ"מ הם פסולים כיון שאינו בכלל אחיו⁴⁴.

עבד אף על גב שאחינו הוא במצות התורה פסליתיה מקל וחומר מאשה⁴⁵, מה אשה שהיא ראויה לבא בקהל פסולה לעדות כנוכר, עבד שאינו ראוי לבא בקהל אינו דין שפסול לעדות⁴⁶, לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שאינם זהירים בכל המצות זה מפני רשעו וזה מפני שלא נצטווה ופסולין להעיד, אף אני אביא עבד שאינו בכל המצות שיהא פסול להעיד.

ו. גר כיון דיש לו חיים למטה כשר לעדות

הגרים שנתגיירו⁴⁷ אין להם קורבה, אפילו שני אחים תאומים שטפה אחת היא ונחלקה לשנים, ואין לחוש שמא אמם זינתה ואינן אחים מאב, אפילו הכי כשנתגיירו מעידין זה לזה, שגר שנתגייר אחר הוא, וכקמן שנולד דמי, והרי כל אחד כמו שנולד ביום מילתו, מאין אמו ואין כאן אחוה כלל⁴⁸.

⁴² שו"ע ונו"כ לד יט

⁴³ ועיין גיטין דף ט י בדדין פסול שמרות שחתומים בהם עובדי כוכבים ובחילוק בין שמרי ראייה לשמרי קיום הדבר גיטין וקידושין.

⁴⁴ סמ"ע שם מח מהנהות אשר"י גיטין א י

⁴⁵ הרמב"ם (פ"ט מעדות ה"ד) נתן טעם דעבד פסול לעדות דכתיב (שופטים יט יט) כאשר זמם לעשות לאחיו מה אחיו בן ברית וכו'. והקשה הכס"מ וביותר האריך בו הלח"מ דהכא בגמ' מוכח שעבד אחיו במצות, ורק אתמעט מבח קל וחומר. ועיין באורים כ מה שתי

⁴⁶ מה לאשה שכן אינה ראויה למילה תאמר בעבד שהוא ראוי למילה ויובשר ג"כ לעדות, גזלן יוכיח שראוי למילה ופסול לעדות דכתיב [שמות כג, א] אל תשת ירך עם רשע וגו' אל תשת רשע עד, מה לגזלן שכן מעשיו גרמו לו תאמר בעבד שאין מעשיו גרמו לו, אשה תוכיח שאין מעשיה גרמו לה ופסולה הכי גמי עבד, וחזר הדין.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ לג יא

⁴⁸ בב"י [סעיף ל"ד] נסתפק, כשהורתן שלא בקדושה ונתגיירה אמן כשהיתה מעוברת וילדה בקדושה, אי גם כן מיקרו גרים סתם ודינם כקמן שנולד דמי, או לא. ובדרכי משה [שם] הביאו, וכתב עליו דבעינן ג"כ שתהא לידתן שלא בקדושה שיגיירו עצמן אחר שנולדו. מיהו באחד מהן שנולד בגיורתה ונתגייר סני, ויכול להעיד לאחיו ישראל, אפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה, דזיל בתר טעמא. סמ"ע שם יט. ולדידי בלא"ה ליכא ספיקא כלל, דכיון דאמרינן [ביבמות] בפרק נושאין על האנוסה [סוף דף צ"ז] ובריי"ף [ל"ב ע"א מדפי הרי"ף] והרא"ש שם [פי"א סי' ב'], היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה חייבין כרת משום אשת אח, וכ"כ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

דף פח:

ז. האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות

כבר התבאר במסכת כתובות דף עח.: שנכסי האשה כשהיא נשואה, יש מהם שהם נכסי צאן ברזל, ויש שהם נכסי מלוג, וכשנתאלמנה או נתגרשה נוטלתן חוץ מכתובתה, ואם מתה יורש אותם הבעל.

כל מה שהאשה מכנסת לבעלה בשעת נישואין, והוא הנדוניא, נקראים נכסי צאן ברזל⁴⁹, האשה שמכרה או נתנה לאחרים מנכסי צאן ברזל לאחר שנישאת⁵⁰, לא עשתה כלום, ויש אומרים⁵¹ שמ"מ כשתתאלמן או תתגרש מכרה קיים.

כל שאר נכסי האשה שלא הכניסה לו כנכסי צאן ברזל, וכן כל הנכסים שבאו לה לאחר שנישאת, הרי הן נכסי מלוג⁵².

הרמב"ם פ"ד מהל' איסורי ביאה [ה"ד], והוא פשוט ומוסכם מכל הפוסקים וכמו שנתבאר ביורה דעה סימן רס"ט סעיף ד', א"כ פשיטא דפסולים להעיד כיון דפסולים מדאורייתא. ש"ך שם ז
⁴⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פה ב וסימן פח ב, ולשון צאן ברזל הוא דבר שיש לו קיום כצאן ברזל, והיינו שהבעל מקבל עליו אחריות (וכן מצינו בפ' איזהו נשך [דף ע"ב] שכל ששם אותם עליו בדמים ומקבל עליו אחריות נקרא צאן ברזל), וכתב הרמ"א (בסימן סו סעיף יא) שסתם נדוניא אחריותו עליהם כנכסי צ"ב, ועי' נה"מ (סימן סב סק"ג) מ"ש בביאור דבריו, ועיין שו"ת שבט הלוי חלק ו סימן קצה בענין מעות נדוניא שהאשה מכנסת לבעלה, וההתחייבות לא כתוב בכתובה עצמה אלא בשטר תנאים, ולא נכתב שם שמקבל הבעל אחריות, אם דינם כנכסי מלוג או כצאן ברזל

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם צ"ג, דהקרקע אינה ברשותה, אלא ברשות בעל, ויכול לבטל המכירה, ואף על פי שגם הבעל אינו יכול למכור, מ"מ חשיב כברשותו לכל דבר, וכתב הבי"ש (ס"ק מה) בשם הפרישה דאפשר שהיא אינה יכולה לבטל המכירה, דחז"ל עשו תקנה לטובתה שיהיו הנכסים שלה ביד הבעל ולא ביד אחר, ואם היא מכרה ואינה רוצה בתקנת חז"ל אינה דאפסדה אנפשה. ומשמע מדברי הפוסקים דכל שאינו מערער לבטל המכירה, המקח קיים, ונראה דכ"ש כשאומרת שברשותו מכרה ואינו מכחישה, ה"ז כאילו מכרה בשליחותו.
⁵¹ רמ"א שם בשם הנ"י, והבי"ש (ס"ק מו) מפרש בדעת הנ"י שגם בזה המכר בטל, כיון שמכרה מהיום, ולא אמר אלא כשמוכרת בטובת הנאה.

⁵² שו"ע ונו"כ שם פה ז ולשון מלוג הוא כעין לשון מליגת הראש שתולשין השיער והראש נשאר, וכן בנכסי מלוג הבעל אוכל הפירות והקרן נשאר.

תרימות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

בנכסי מלוג⁵³ יש לבעל זכות לאכול הפירות, ואינו רשאי לכלות הקרן, ואינו חייב באחריותן בין אם פחתו או מתו או נגנבו או נאבדו, וכן אם הותירו, ההפסד והריוח עליהם⁵⁴, ואפילו אם פשע בהם ונאבדו פטור⁵⁵.

נכסים שנפלו לה בירושה לאחר שנשאת, או שנתנו לה מתנה⁵⁶, או שחבלו בה אחרים, דינם כנכסי מלוג.

האשה שמכרה נכסי מלוג שלה לאחר שנשאת, יש אומרים⁵⁷ שהגוף מכור, אבל הבעל מוציא הפירות מיד הלוקחות כל ימי חייה, ויש אומרים⁵⁸ שיכול הבעל להוציא הגוף מיד הלוקח אף בחייה, ומכל מקום כשנתאלמנה או נתגרשה נתקיים המקח ביד הלוקח.

אפילו ארוסה לא תמכור לכתחלה נכסים שנפלו לה משנתארסה, ואם מכרה המקח קיים⁵⁹. ואשה שמכרה מקום בביהכנ"ס שירשה מאביה, דינה כמכרה נכסי מלוג⁶⁰.

⁵³ שו"ע שם וסעיף ז והוא תקנת חז"ל תמורת פרקונה שהיבוהו לפדותה, ו האשה יכולה לומר איני נפדית ואיני נותנת פירות.

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵⁵ שו"ע שם וכן בחו"מ (סימן שמו סעיף מז), מפני שהיא עמו במלאכתו והוי פשיעה בבעלים (וכתב בנה"מ (שם סק"ו) דהא דלא נקט הטעם מפני שהוא כלוקח, משום שאפילו סילק עצמו מפירות ומירושה, דאז לא חשיב לוקח, אפ"ה פטור מטעם שאלה בבעלים, ועי' ח"מ (סימן קטו סק"כ) ובבי"ש (שם ס"ק כא), ובט"ז (סימן פה סק"ב), אבל אם הזיקן בידים חייב.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם, וכן הוא בשו"ע חו"מ (סימן רמט סעיף יג), וכתב באה"ט (סק"ח) בשם המבי"ט דה"ה אם אחר נתחייב לתת לה מזונות, נעשה נכסי מלוג, ואינה רשאית למחול בלי רשות בעלה.

⁵⁷ שו"ע שם צ ט כדעת הרמב"ם, והיינו כל זמן שהיא תחתיו, אבל אם נתאלמנה או נתגרשה לכו"ע הפירות ללוקח, וכתב בח"מ (ס"ק כז) שלמעשה אין ללוקח שום תועלת בגוף הקרקע בחיי הבעל, מאחר שהפירות וכל תשמישי הקרקע הם של הבעל.

⁵⁸ רמ"א שם כדעת הטור בשם הרא"ש, שהבעל בנכסי מלוג של אשתו כלוקח, והוא קנה תחילה, והיינו כשנשאה נעשה מיד כלוקח בנכסיה, וצ"ל דה"ה בנכסים שנפלו לאחר נישואין נעשה מיד לוקח, כתב בב"ש (ס"ק לו) שלגבי זכותו של לוקח לתבוע המעות, תליא בפלוגתא, דלהרמב"ם שהגוף הוא של לוקח, אינו יכול לתבוע המעות, אפילו כשהם בעין, עד שתמות, אבל לדעת הרא"ש שהבעל מוציא הגוף, יכול לתבוע המעות, מאחר שאין לו שום זכות בקרקע, עיין שם.

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם יא, והיינו אם מכרה קודם שנשאת, וכתב הרמ"א אפילו נכסים הידועים לבעל. ובנכסים שנפלו לה קודם שנתארסה, יכולה למכור לכתחילה קודם נישואין, כמבואר בטור, ועי' ח"מ (ס"ק לד).

⁶⁰ שו"ת מהרש"ם (ח"ז סימן מט) וחכם אחד רצה לערער שלא אמרו שאינה יכולה למכור אלא בדבר שעושה פירות, אבל מקום בביהכנ"ס אינו עושה פירות, והמהרש"ם הוכיח ממ"ש הרמ"א (בסימן צ סעיף יד) שבגדים שהכניסה לו דינם כנ"מ, אף על פי שאין עושים פירות, והסביר שעצם השתמשותה בגדים הוא הפירות, שנהנה מזה וזהו כבודו, וכתב עוד דמה שטוען הקונה שהיא נו"נ ומכרה קיים, דחה המהרש"ם, דאף בנו"נ מכרה בטל, ועיי"ש עוד שדן באשה שהשכירה נ"מ אם השכירות קיימת, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מכרה האשה מנכסי מלוג ומתה בחיי הבעל, לכו"ע יכול הבעל להוציא מיד הלוקחות הגוף והפירות⁶¹, ויש אומרים שאף אין הבעל חייב להחזיר המעות ללוקח, אלא אם כן אותם המעות שקיבלה עבור הקרקע היו בעין ברשותה בשעת מיתתה, שחייב להחזיר.

ח. הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו הבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב והאב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן

כבר התבאר במסכת יבמות דף לו: שיש מתנה שעיקר הקנין הוא לאחר מיתת הנותן⁶², כגון הכותב נכסיו⁶³ לבנו מהיום ולאחר מותו, שהכוונה הוא שיזכה המקבל בגוף הנכסים מהיום מזמן השטר, ובפירות לאחר מיתתו, ועד מותו יאכל האב או הנותן את הפירות, הרי הגוף של בן מזמן השטר, והפירות לאב עד שימות, לפיכך האב הנותן אינו יכול למכור את הפירות מפני שהם של הבן המקבל, והמקבל אינו יכול למכור מפני שהפירות הם ברשות הנותן כל ימי חייו, וכ"ש אם כתב מפורש בן שמקנה לו הגוף מהיום והפירות לאחר מיתתו⁶⁴.

כל זמן שהאב חי⁶⁵ הרי הוא תולש הפירות ואוכל, ומאכיל לכל מי שירצה, וכשמת כל מה שהניח תלוש אפילו תלשו קודם שהגיע זמנו לתלוש, והרי הם של יורשים, אבל המחוברים ולא הגיע עדיין זמנם לתלוש⁶⁶ הרי הם של הבן המקבל המתנה.

ט. מכר האב מכורים עד שימות מכר הבן אין לו ללוקח עד שימות האב

⁶¹ שו"ע ונו"כ שם, וזוהי תקנת אושא, וכמ"ש הגמרא בכמה מקומות.

⁶² והיא מתנת בריא שהיא כעין מתנת שכ"מ. ערוך השולחן חושן משפט סימן רנז סעיף א

⁶³ שו"ע ונו"כ רנז א

⁶⁴ ואף על גב שאין יכול לשייר דבר שלא בא לעולם ואיך שייר לעצמו הפירות אמנם כבר נתבאר בס' ר"ט דלעצמו שייר גם מקום הפירות ולכן אף גם יכול למכרם כמו שיתבאר מפני שמקום הפירות הם בעולם. ערוה"ש שם.

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם ב

⁶⁶ ואם הגיע זמנם עיין סמ"ע ושו"ך שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

במקרה הנזכר עבר האב⁶⁷ או הנותן ומכר את הנכסים, מכורים הם עד שימות ויאכל הלוקח את הפירות כל ימי חיי הנותן. וכשימות בטלה המכירה, מוציא המקבל או יורשיו מיד הלוקחות, ואפילו מת בחיי הנותן מפני שהגוף הוא של המקבל מוזמן המתנה. ואם עבר המקבל ומכר את הנכסים אין לו ללוקח כלום⁶⁸ עד שימות הנותן, וכשימות נוטל הנכסים שמכירת המקבל מכירה גמורה היא.

ואפילו מת הבן בחיי האב, יורשיו עומדים במקומו לירש מתנתו ומוציאין מיד הלוקחות⁶⁹, ואם היו שם פירות מחוברין בשדה בשעה שמת אף על פי שלא הגיע זמן לתלוש, שמים אותן ללוקח וצריך הבן ליתן דמיהן ללוקח⁷⁰.

ואם היו הפירות⁷¹ תלושין או מחוברין והגיע זמן לתלוש, הרי הם כתלושין דמו וכולן ללוקח, ויש אומרים⁷² שדין הבן עם הלוקח כמו עם האב.

עבר הבן ומכר⁷³, אין ללוקח כלום עד שימות האב.

י. מנר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב ... קנה לוקח ...

קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

במקרה הנזכר מכר הבן המקבל⁷⁴ בחיי האב הנותן ומת הבן בחיי האב ואחר כך מת האב, כשימות האב קנה הלוקח, שהרי לא היו לאב בה אלא

⁶⁷ שו"ע ונו"כ שם ג

⁶⁸ בל בחייו אוכל הלוקח הפירות, וקמ"ל דלא אמרינן דהרי הוא כאילו לא נתנו לבנו מעולם ותשאר הקרקע ביד הלוקח מהאב, אלא כיון דמתחילה בשעה שמכר לזה לא היה כח ביד האב למכור כי אם הפירות כל ימי חייו, תו לא אמרינן דתהיה מכירתו למפרע מכירה גמורה אחר שקנהו מבנו, סמ"ע שם ח

⁶⁹ וירשה האב ממנו, ג"כ יצא השדה מיד הלוקח כשימות האב. סמ"ע שם

⁷⁰ דאף על גב דאי לא מכרם האב היה הבן נוטל הפירות הללו, היינו משום שדעתו קרובה אצל בנו ומסתמא מחלן לו, אבל לגבי לוקח מן האב לא אמרינן הכי שהוא אינו מוחל אצל בנו של מוכר

⁷¹ דעתה המחבר כר"ף ורמב"ם

⁷² רמ"א שם שלא מכר האב ללוקח אלא זכותו מה שהיה לו בו, ומשום הכי אין צריך ליתן הבן כלום להלוקח בעד הפירות שגדלו ברשותו, כמו שלא היה נותן כלום ליורשי האב אם נשאר השדה ביד האב עד יום מותו

⁷³ שו"ע ונו"כ שם ד

⁷⁴ שו"ע ונו"כ שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

הפירות⁷⁵, וקיימא לן קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי⁷⁶, ומה שמכר הבן גוף הקרקע הוי מכירה שהגוף הוא של המקבל, וקנה הלוקח מיד הגוף בלא הפירות.

כל הנזכר אינו אלא כשמוכרים סתם. אבל כשהנותן מוכר מפורש רק הפירות וכן המקבל מוכר הגוף ולא הפירות, יכולים לכתחלה למכור. ואם אחד מהם מכר סתם דמשמע הגוף והפירות ואח"כ נתוודע הלוקח דאין לו אלא פירות או הגוף, ביכלתו לבטל המכירה דאין לך מקח טעות גדול מזו. אבל אם ידע הלוקח שזה המוכר לו אין לו אלא פירות או גוף אינו יכול לבטל המכירה אף שמכר לו סתם.

⁷⁵ פירוש, שנאמר שלא יהיה בקנין של הלוקח כלום דהרי הקנה לו הבן דבר שלא היה בא לעולם, קמ"ל דזה אינו, דהרי גוף השדה היה של הבן מיד בשעת נתינה, אף שנשארו הפירות להנותן אותם, קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי. סמ"ע שם י

⁷⁶ ולענ"ד נראה דאע"ג דקו"ל כריש לקיש דקנין פירות לאו כקנין הגוף היינו דוקא היכא שאין לו אלא פירות ולית ליה בגוף כלום כמו האי דמכר הבן, אבל קנין פירות דיוכל הוי כקנין הגוף טפי ומשום דבשדה יוכל רשאי לחפור בו בורות שיחין. אלא הא דקרי ליה בש"ס קנין פירות היינו משום דכל שאינו קנוי קנין עולם הו"ל קנין וזה הטעם נראה מפורש בגמרא סוף פרק השולח (שם) שם בהאי קאמר ריש לקיש דכי קא נחית אדעתא דפירי נחית אבל בהך אדעתא דגוף נחית, והיינו כמ"ש דביוכל הגוף שלו עד היובל להרוס ולחפור בגוף השדה כאדם העושה בשלו פירות. קצוה"ח ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

